

Inv. nr. 20/2021

FLAKON AF UDSKÅRET ELFENBEN MED TUD AF KOBBER
SYRIEN EL. NORDLIGE IRAK; 13. ÅRHUNDREDES MIDTE

H: 5,8; B: 4,3; STØRSTE D: 1,9 CM

Denne lille flakon, som muligvis har været beregnet til *kohl*, er et af de ganske få bevarede elfenbensarbejder, som kan knyttes til Syrien/Irak i det 13. århundrede.¹ Flakonens smalle sideflader og bund er dekoreret med planteornamentik samt to figurer i højt relief, som muligvis forestiller fugle, dyremasker eller siddende løver. Hver af de brede sideflader prydes af et sænket relief i fire niveauer med et væld af detaljer.

Relieffet på flakonens ene side viser en arabesk, som er spejlet omkring en lodret akse. Øverst på spejlingsaksen ses et menneskehoved med en trespidset hat og nederst et løvindehoved, og på hver side af aksen ses flere, hornede dyrehoveder. Denne type animerede arabesker optræder blandt andet også i samtidig syrisk metalkunst.² Arabeskens lange, smalle blade med indadkrøllede spidser, kendes også fra andre af periodens udskæringsarbejder i elfenben (48/1978) og træ (40-41/2008).

Det figurative relief på den modstående side er delvist underskåret, hvilket har gjort det ekstra sårbart overfor slid. Flere spinkle elementer er således brækket af, men motivet, en kamp mellem dyr og mennesker, er alligevel tydeligt. Nederst angribes en okse bagfra af en løve. Samtidig står en person over oxen med en fod på dens nakke, mens en rytter svæver over resten af gruppen med hævet sværd. Rytterens hest, som mangler forbenene, drejer hoved og hals bagover i en dramatisk positur.

Kamp- og jagtmotiver af denne type kendes også fra andre elfenbensarbejder, eksempelvis et andalusisk skrin fra det 10. århundrede (5/2002). Scenen på flakonen her er dog mere gådefuld end normalt. Det er således uklart, om det sjakallignende dyr under løvens bug er i færd med at angribe det store rovdyr eller dier ved dets bryst. Og hvorfor hæver rytteren sit sværd mod den stående person, der tilsyneladende beskytter oxen mod løven? Kunstneren bag motivet har måske været mere interesseret i at skabe en dynamisk komposition end en sammenhængende fortælling.

- ¹ *Julian Raby præsenterer en detaljeret analyse af flakonen samt en diskussion af dens plads i islamisk kunsthistorie i et endnu ikke udgivet festskrift: Melanie Gibson (red.): Fruit of knowledge, Wheel of Learning: Essays in Honour of Robert Hillenbrandt, London 2022.*
- ² *Esin Atil: Islamic Metalwork in the Freer Gallery of Art, Washington D.C. 1985, kat. 18, s. 137-147.*

Publiceret i:

Friedrich Sarre, F.R. Martin: *[Supplement] : 216 photographische Original-Aufnahmen von Kunstgegenständen, die in dem grossen Ausstellungswerk von Sarre-Martin nicht veröffentlicht sind*, München 1912, kat.nr. 2182;

Artcurial, Paris, 7/11-2017, lot 162, s. 92 ;

Julian Raby: "An Ayyubid-era figural ivory: a sculptural miniature" i Melanie Gibson (red.): *Fruit of knowledge, Wheel of Learning: Essays in Honour of Robert Hillenbrandt*, London 2022, s. 222-239;